

DOI: 13.33310/2519-2809-2019-47-1-52-56

УДК 94(4-6 ЄС):327.39

ЄВА КІШ

*доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри історії Угорщини та європейської інтеграції,
Українсько-угорський навчально-науковий інститут,
Ужгородський національний університет, м. Ужгород
член зовнішньої колегії Академії Наук Угорщини
e-mail: kish.eva15@gmail.com*

ЖОФІА ДОРГАЙ

*Магістр історії
кафедри історії Угорщини та європейської інтеграції,
Українсько-угорський навчально-науковий інститут,
Ужгородський національний університет, м. Ужгород
e-mail: zsofiacska16@gmail.com*

ПЕРСПЕКТИВИ МАЙБУТНЬОГО РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

На сьогодні актуальною проблемою європейської системи міжнародних відносин є майбутній розвиток Європейського Союзу. Європейський Союз пройшов складний шлях розвитку. Все більше і більше думок існує стосовно питань майбутнього розвитку Європейського Союзу, зокрема, як «єдності у різноманітті», що станом на сьогодні є також дискусійним. Даній темі дослідження приділяється все більше уваги, як з боку експертів, політологів та міжнародників, а також і громадянами європейського континенту. Проблемними питаннями є – глобалізація, економіка, міграція, внутрішні реформи тощо.

Ключові слова: Європейський Союз, інтеграція, ідентичність, міграція, співробітництво.

Зміни, які відбуваються на сьогодні в Європейському Союзі, можуть мати безпосередній або опосередкований вплив на наше життя. Більше того, визначаючи євро-інтеграційний поступ України в активній проєвропейській зовнішній політиці, актуальні проблемні питання Євросоюзу мають вплив і на Україну. Таким чином, актуальність теми полягає не тільки власне для перспектив розвитку даної міжнародної організації, але і в тому, що європейська інтеграція відіграє ключову роль в політиці України.

Дослідженню проблемних питань європейської інтеграції присвячено багато праць, як вітчизняними дослідниками, так і зарубіжними вченими. Питанням ЄС присвячено роботи О. П. Дергачова, А. І. Кудряченко, В. Є. Мармазова, Г. М. Немирі, І. С. Піляєва, Г. М. Перепелиці, В. О. Чалого та інших. Безперечно, праці закордонних вчених мають більш ширшу палітру, що презентовано у до-

слідженнях Х. Грабба, А. Інотаї, Ф. Камерона, І. Кемпе, Дж. Хелман, Л. Чабоя, Дж. Шерра, А. Вендта, С. Краснера, Р. Кеохейна, П. Сміта, П. Тейлора, А. Фішлоу та інших. Втім, акцентуємо уваги саме на дослідження сучасного проблемного та стратегічного характеру. Конкретно окресленню науково обґрунтованих перспектив майбутнього розвитку Європейського Союзу чи її напрямів окремих політик ЄС, у вітчизняній науці приділяється вкрай мало уваги і тільки на рівні публікацій.

Наприклад, питання європейської ідентичності у наявних дискусіях існує у контексті – чи існує єдина європейська ідентичність, якщо так, то яка, і які її специфічні риси. На думку іспанського філософа Хосе Ортега-у-Гассета, ідентичність європейського народу є двоякою: вони належать до національної та європейської спільноти одночасно. Європейське суспільство є реальністю, а не вигадкою, і її членами є не нації, а їх члени, особи [7].

Однак, на думку деяких інших авторів, Європейський Союз є «незграбною» конструкцією, і її держави-члени та населення не можуть мати здорового глузду на будь-якому рівні. Ця організація повинна раціонально створювати свідомість ідентичності, щоб вона також означала її зростання. Втім, на ідентифікаційну свідомість не можна впливати, вона ґрунтується на спільному минулому, історичному досвіді. Вона передбачає прийняття яскравих і темних періодів Європи, а не лише поваги до традицій і славних особистостей. Отже, на думку деяких експертів, сама ідентичність – абсурдна концепція. За словами Уве Персксена, цей термін також слід вилючити з користування. Люц Нітхаммер вважає, що, на його думку, ідентичність є лише небезпечною фікцією, яка хоче лише призначити індивідів соціальній групі, їх довільним цілям [3, с. 7].

Проте, у XXI столітті більшість конфліктів визначається навколо проблеми ідентичності. Це також не дивно, оскільки суперечки про національну ідентичність та поняття ідентичності залишалися актуальними з початку ХХ-го століття та після Другої світової війни. На думку аналітиків, наше століття буде століттям претензій щодо ідентичності, що значно збільшить кількість цих внутрішніх конфліктів. Іншими причинами є те, що в порівняно невеликій Європі дуже багато національностей. Дійсно, у більшості випадків це також поширене і на рівні країн. Як цілком слушно зазначив Хантінгтон, в час краху цивілізацій, цю сучасну ситуацію можна назвати «крахом ідентичностей» [4].

Метою дослідження є аналіз перспектив майбутнього розвитку Європейського Союзу. А також виходячи з мети, вкрай важливим є дослідження європейської ідентичності та принципу єдності, окреслення дилеми: федерація або держава в контексті інтересів та цінностей.

Проблематичним є визначення системи і форм ЄС, тому це виклик для бачення національної держави чи федерації. Той факт, що він змінювався кілька разів з моменту свого існування та структури, не кажучи вже про зміну суб'єкта з-поміж держав-членів, це також ускладнювало його розвиток. Можливо, це здається трохи закритою і незрозумілою

системою, адже з одного боку вона вимагає глибоких історичних знань про розуміння розвитку ЄС, а з іншого боку, суспільство постійно розширює свою інформацію, а замість цього втрачає свої заботони. В очах звичайних європейських громадян, Союз часто виявляється ще однією бюрократичною інституцією, яка, крім того, займає набагато менше врахування місцевих інтересів і цінностей, ніж національні уряди. Наприклад, Джон Мак Кормік висловлюється вельми радикально: «Як ми можемо взагалі думати або формувати думку про те, чого ми не знаємо» [5].

Побудована в 1950-х роках, міжнародна організація бореться з економічною кризою, націоналізмом, ворожістю між державами, агресією, конфліктами з економічною конкуренцією, але на даний момент це схоже на боротьбу з новими типами симптомів. З часом подібно європейським, так звана євродепресія, відмова від інституційних рішень Європейського Союзу та осіб, які приймають рішення, тощо – стають дедалі актуальними питаннями.

Відзначимо, що Хартія основних прав Європейського Союзу визначає: гідність, свободу, рівність, солідарність, права громадян, справедливість, більше того, держави пов'язані цими пунктами. Однак на сьогодні повага до перерахованих цінностей здається сумнівною [1].

Проблеми, пов'язані з долею Союзу, також вийшли на перший план у населення держав-членів. Так, весною 2010 року більшість демонструвала, хто не голосує за майбутнє спільної Європи. Більше того, результати дослідження Євробарометра 2004 року показали, що більшість громадян ЄС байдужі до можливості провалу. Цей показник не міг бути записаний на рахунки економічної кризи того року. Тому суть проблеми набагато глибший [3, с. 10].

У державах-членах ця недовіра також виникає у їхніх діях, які не беруться до уваги громадою, не зважаючи на власні національні інтереси. Розрив між західними і східними країнами не потрібно пояснювати, оскільки в історії існують відмінності в розвитку і у менталітеті, в результаті трансформації, розколив церков, здійснення географічних відкриттів і

промислових революцій. Але протилежність скандинавських країн і південно-європейських країн є новизною щодо протилежною [1].

Якщо євро-скептицизм і націоналістичні висловлювання продовжують виникати, то найменший конфлікт може стати нафтовою пожежею, і держави-члени можуть опинитися на другорядних ролях на тлі зростаючих держав Америки та Азії.

Ідентичність є ключем до збереження європейських цінностей. Можна помітити, що в контексті політичних або економічних цілей робиться маніпуляційна спроба визначити особистість. Ідентичність, мабуть, єдиний фактор, який може створити почуття приналежності та почуття відповідальності з боку громадян. Включає ностальгію за спільне минуле, поточну солідарність і толерантність, інтерес до спільного мирного майбутнього [3, с. 7].

Економіка Леопольда Кора свідчить про те, що великі розміри держав погані для економіки та суспільства. «Малі держави, малі країни та малі економіки є більш мирними, продуктивними та творчими, ніж наддержави. Вони б займалися глобальними проблемами не з подальшою глобалізацією, з більшим розривом; вони не вірять у велике, але у багато дрібних одиниць. Вони виявили, що в такому поділі Європи, шанси на війни і виникнення конфліктів будуть набагато меншими, оскільки лідери малих держав будуть більш відповідальними за інтереси власного народу і будуть більш гнучкими у міжнародних відносинах [4].

Поглиблюється європейська криза і деякі держави-члени мають суперечливі погляди на єдність, рішення та необхідні напрямки інтеграції. Найбільш радикальний шлях, очевидно, був обраний англійцями, коли вони вирішили провести референдум. Іншим питанням, звичайно, є те, наскільки враховані фактичні наслідки Brexit. З тих пір відбувалися численні переговори між прем'єр-міністром Великої Британії Терезою Мей і ЄС про вихід. Офіційно призначена дата виходу 29 березня 2019 року, втім, це проблематичне питання, як про це свідчить реальність. На сьогодні питання виникає наступне, чи розроблять плани подальшої співпраці і досяг-

нуть компромісу з Європейським Союзом. Маргарита Шкінас, голова прес-служби Європейської комісії, відповіла на питання про вихід країни-члена: «Не шукайте відповідей у Брюсселі, тепер Лондон має розкрити карти, а не ми» [9].

Але яка позиція Європейського Союзу щодо Brexit? Той факт, що він не зіткнувся з такою ситуацією в минулому, полягав у тому, що держава-член саме добровільно заявила про свій намір виходу з ЄС. Це був складний час для лідерів ЄС і чиновників у поточний кризовий період.

Згідно думки прем'єр-міністра Угорщини Віктора Орбана, ЄС більше не є реальністю, оскільки він ще не дозволив здійснити мрію Європейського Союзу. Він вважає, що Союз повинен дозволити країнам вільно діяти у власній політиці і таким чином утворити спільний альянс у Європі. Позиція канцлера Німеччини Ангели Меркель різко контрастує. Вона вважає помилкою повернення до національної політики. Вона підкреслює, що Європа не вийшла за межі свого поділу та історії. Це цікава думка представника держави, що мала дві війни, і досі «несе» труднощі інтеграції.

Можливо, на сьогодні найбільш розбіжним питанням є належне управління масовою міграцією. З самої негативної точки зору бачить міграцію прем'єр-міністр Угорщини Віктор Орбан, яку він називає реалістичною. Його уряд відкрито виступає проти міграції, хоче уникнути ослаблення національних мов і розмивання кордонів. За словами прем'єр-міністра, за введеною квотою є складний план, який є трампліном для втрати Європи та самої християнської культури. Канцлер Німеччини Ангела Меркель підкреслює важливість свободи пересування, що є основною умовою спільного європейського ринку. Вона вважає, що Європейський Союз не може діяти без прозорості, відкритості кордонів, і що це має стосуватися зовнішніх кордонів Європи, і необхідно розробити політику солідарності в цьому відношенні. Прем'єр-міністр Франції Еммануель Макрон вважає, що це не національне питання притулку, а загальний європейський політичний виклик. Приєднання до німецької позиції передбачає спільну охорону кордонів, єдину політику щодо Африки та

юридичних процедур з міграції включно [6].

На сьогодні лідери двох останніх країн працюють у тісній співпраці. Угода, підписана 22 січня 2019 року, також включає історичне примирення між Німеччиною та Францією: «Договір Аахена – це економічна політика, зовнішня політика та політика безпеки, освіта, культура, дослідження та технології, клімат та охорона навколишнього середовища, що зміцнить зв'язки між Німеччиною та Францією у сфері транскордонної та співпраці громадянського суспільства» [8].

Згідно думки прем'єр-міністра Італії Джузеппе Конте, більша солідарність може відновити єдність Європи і зміцнити спільну європейську свідомість. У своєму виступі 2019 року Конте висловив сумніви в тому, що держави-члени дійсно борються за спільне бачення, адже тільки основоположні договори та сучасні договори утримують Європейський Союз разом. У своєму виступі він говорить про прояви, орієнтовані на людину: «Вільне переміщення людей важливіше, ніж потоки капіталу, це один з найбільших успіхів для європейської спільноти». І продовжує, що найважливішою цінністю для молодих європейців була свобода, за яку боролися їхні предки під час двох світових воєн» [2].

Крім того, він вважає утопію ідентичність людей, які називають себе європейцями. Він вважає, що ЄС втратив інтерес своїх громадян, і сьогодні це, здається, лише є економічна і торговельна організація в їхніх очах, що значно послаблює близькість людей, збільшує неписьменність, недовіру і розчарування. Це має змінитися в майбутньому, наблизити лідерів та громадян: «Європейський на-

род все частіше закликає нас дослухатися до їхніх думок» [2].

Узагальнюючи, можливо зробити наступні висновки. Можливо, питання майбутнього Європейського Союзу сьогодні більш ніж коли-небудь сумнівне. Це не просто вибір майбутньої форми інтеграційних зв'язків, а сама концепція європейства стала центром дискусії. Чи представляють традиційні, національно-християнські цінності Європу, або ж основні людські ідеали є основою ідентичності континенту? Чи існує реальне протиріччя між цими двома?

Якщо Європа дійсно бореться за збереження і зміцнення міжнародного співробітництва, вона повинна спрямовувати свою діяльність на шляхи вирішення глобальних проблем (екологічна ситуація, забруднення, викликане зміною клімату, нелегальна міграція, тероризм тощо). Однак, це неможливо здійснити без узгоджених дій держав-членів, які на даний момент здаються немислимыми. Консервативні традиційні цінності Європи виступають проти лібералізму Заходу. На додаток до економічних інтересів, батьки-засновники хотіли створити єдність націй, сильний блок, який захищає себе від викликів та проти інших континентів. Але що є європейське? Загальний мотив, який пов'язує ці держави з різними думками, переконаннями та різними національностями. Це моральні цінності, які розвивалися протягом тисячоліть. Сьогодні очевидно, що Європа може повернутися на стадію компромісу у єдності і вирішити її найгостріші проблеми. Перспективи подальших досліджень вважаємо здійснити щодо майбутнього розвитку окремих країн-членів ЄС.

Список використаних джерел

1. Arató Krisztina, Koller Boglárka: Európa Utazása. Budapest: Gondolat 2015, – 304 o.
2. Conte Giuseppe: Több szolidaritást! – Európa jövőjéről beszélt Conte, olasz miniszterelnök: https://mandiner.hu/cikk/20190212_eur_opa_jovojerol_beszeli_conte_olasz_miniszterelnok?fbclid=IwAR33Mpls69F20YjxZxgfoCjY86cw8v3PowRxlaz27yN MhQ4PSocS8-9XhAo.
3. Engels David: A birodalomról a válás útján. Az európai Unió válsága és a római köztársaság hanyatlása. Budapest: L'Harmattan, 2017. 7.o.
4. Fortuna Dorian: A kis államoké a jövő? https://foter.ro/cikk/20150205_hora_iu_pepine_a_kis_allamoke_a_jovo?=Iw AR0F-wuHFBFKNQHMMjyN11_9fp1zZcBiSkIb6mWV4PRG250DM10KYKy4bB24.
5. Gyurgyák János: Európa alkonya? Budapest: Osiris, 2018. 183.o.
6. MAGYARI Péter: Csütörtökön minden eddigénél világosabb lett, hogy mennyire mást gondol a jövőről Orbán, Merkel és Macron: <https://444.hu/2018/05/12/csutortokon-minden-eddiginel-vilagosabb-tett-hogy-mennyire-mast-gondol-a-jovorol-orban-es-merkel-es-macron?fbclid=IwAR28KcQgK5IaAHLGRpFj0ft80R1QkZl-spAHhwtXTVBUzkaguCmJZEvV2os>.
7. Ortega Jose y Gasset: Elmékedések Európáról. Budapest: L'Harmattan, 2007.
8. Új német és francia megállapodási szerződést ír alá Merkel és Macron: https://mandiner.hu/cikk/2019_0108_uj_ne_met_francai_a_egyuttmukodesi_megallapodasi_szerzodest_ir_ala_merkel_es_macron?fbclid=IwAR00CpdZ_LqFYfBmM5h_huwYMGtuSQm_II_V18reLYYW_uVHuvSxwJmze0dUY.

9. Vegyünk még egy nagy levegőt a brexit előtt:https://index.hu/kulfold/2019/01/22/theresa_may_nagy_britannia_brexi_tegyessel_kiralysag_eu_kilepes_maradas/.

References

1. Arató Krisztina, Koller Boglárka: Európa Utazása. Budapest: Gondolat 2015, – 304 o.
2. Conte Giuseppe: Több szolidaritást! – Európa jövőjéről beszélt Conte, olasz miniszterelnök:https://mandiner.hu/cikk/20190212_europa_jovojerol_beszelt_conte_olasz_miniszterelnok?fbclid=IwAR33Mpls69F20YjxZxgfoCjY86cw8v3PowRxlaz27yNMhQ4PSocs8-9XhAo.
3. Engels David: A birodalomvá válás útján. Az európai Unió válsága és a római köztársaság hanyatlása. Budapest: L'Harmattan, 2017. 7.o.
4. Fortuna Dorian: A kis államoké a jövő? https://foter.ro/cikk/20150205_hora_iu_pepine_a_kis_allamoke_a_jovo?=Iw_AR0F-wuHFBFKNQHMMjyN11_9fp1zZcBiSkIb6mWV4PRG250DMI0KYKy4bB24.
5. Gyurgyák János: Európa alkonya? Budapest: Osiris, 2018. 183.o.
6. MAGYARI Péter: Csütörtökön minden eddigénél világosabb lett, hogy mennyire mást gondol a jövőről Orbán, Merkel és Macron: <https://444.hu/2018/05/12/csutortokon-minden-eddiginel-vilagosabb-lett-hogy-mennyire-mast-gondol-a-jovorol-orban-es-merkel-es-macron?fbclid=IwAR28KcQgK5IaAHLGRpFj0ft80R1QkZl-spAHhwtXTVBuZkaguCmJZEvv2os>.
7. Ortega Jose y Gasset: Elmékedések Európáról. Budapest: L'Harmattan, 2007.
8. Új német és francia megállapodási szerződést ír alá Merkel és Macron:https://mandiner.hu/cikk/20190108_uj_nemet_francia_egyuttmukodesi_megallapodast_ir_ala_merkel_es_macron?fbclid=IwAR00CpdZLqFYfBmM5hhuwYMGtuSQmII_V1_8reLYYW_uVHuvSxwJmze0dUY.
9. Vegyünk még egy nagy levegőt a brexit előtt:https://index.hu/kulfold/2019/01/22/theresa_may_nagy_britannia_brexi_tegyessel_kiralysag_eu_kilepes_maradas/.

Киш Ева, Дограй Жофия. Перспективи будущего развития Европейского Союза

На сегодня актуальной проблемой европейской системы международных отношений есть будущее развитие Европейского Союза. Европейский Союз прошел сложный путь развития. Все больше идей существует относительно вопросов будущего развития Европейского Союза, прежде всего как «единства в разнообразии», что именно сегодня также является дискуссионным. Данной теме исследования уделяется все больше внимания как со стороны экспертов, политологов и международных, так и граждан европейского континента. Проблемные вопросы, это – глобализация, экономика, миграция, внутренние реформы и другие.

Ключевые слова: Европейский Союз, интеграция, идентичность, миграция, сотрудничество.

Kish Yeva, Dorgay Z. The European Union future development perspectives

Today, more and more people are raising the question of the future of the European Union, and often the expression of „unity in diversity” seems to be breaking. The topic is being given more attention: more attention is not given to political scientists and international experts. Perhaps the question of the future of the European Union is more than ever questionable today. It is not just the choice of the future form of integration, but the concept of Europeanity itself has become the focus of debate. Do traditional, national-Christian values represent Europe, or should general human ideals be the basis of the continent's identity? Is there any real contradiction between the two, or are the daily political struggles digging into the trenches?

If Europe really struggles to maintain and strengthen international engagement, it should direct its activities to ways of solving global problems. (ecological situation, illegal migration, terrorism, etc.) However, this is not possible without coordination by the Member States, which at the moment seem unimaginable. In addition to the economic interests, the founding fathers wanted to create a unity of nations, a strong block that protects themselves against a common's challenges against the other continents. It has been clearly seen that in the eyes of a super power, such as the United States of America, the countries of Europe alone are only grains of sand. It would be the most pressing task if the EU were to be closer to each other if it were to maintain its own culture, economy and population by all means. This could make Europe more attractive both in the world and in the eyes of its own citizens.

The approaches to the analysis of geopolitical situation in the Central European Region and geopolitical role of the borders of the Central European Countries are principally new. The main theoretical and methodological grounds of the study of borders, particularly in the context of investigating of causes and consequences of transformation of the new eastern border of the EU, are analyzed in the article.

Today's organization, known as the European Union, has undergone a long history and political process for joining forces. Our common European culture has evolved for centuries and inherited the heritage of different peoples.

Key words: European Union, integration, identity, migration, cooperation.